

Nr 13.

Ankom till riksdagens kansli den 30 maj 1930 kl. 11 f. m.

Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande, nr 13, i anledning av dels första kammarens beslut över motion, I: 229, angående utredning rörande intressekontor för underlättande av jordbruksarbetares övergång till självständiga brukare m. m., dels ock återremiss till utskottet av utskottets utlåtande, nr 9, i anledning av motion II: 375 i samma ämne.

I två likalydande motioner, nr 229 i första kammaren av herr *Fritiof Gustafsson m. fl.* och nr 375 i andra kammaren av herr *Petersson i Lerbäcksbyn m. fl.*, har hemställts, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamt utredning av frågan om inrättande genom ömsesidiga frivilliga insatser av arbetsgivare och arbetare samt med statligt understöd av intressekassor med syfte att underlätta jordbruksarbetares övergång till självständiga brukare och att främja deras sparverksamhet för ålderdomen.

Motionerna.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionerna.

I anledning av motionen II: 375, vilken hänvisades till andra kammarens fjärde tillfälliga utskott, inhämtade utskottet yttranden av *Svenska lantarbetareförbundet*, *Svenska lantarbetsgivarnas centralförening* och *Svenska sparbanksföreningens styrelse*. Nämda yttranden äro såsom bilagor fogade till utskottets tidigare i ämnet avgivna utlåtande, nr 9.

Yttranden.

I anledning av motionen I: 229, vilken hänvisades till första kammarens andra tillfälliga utskott, anförde nämnda utskott i avgivet utlåtande, nr 11, följande:

Första kammarens andra tillfälliga utskott.

Motionärernas önskemål att träffa sådana anstalter till förmån för lantarbetare, att dessas strävan att förbereda sin övergång till att bliva självständiga jordbrukare eller att på annat sätt sörja för sin ålderdom, måste anses särdeles behjärtansvärt. Det uppslag, som för realiserande av detta önskemål framlagts i motionen, är av stort intresse och kan karakteriseras som ett försök att för allmänt bruk organisera de former för samarbete i angivet syfte mellan lantarbetsgivare och lantarbetare, som i enskilda fall redan nu praktiseras. Motionärerna föreslå upprättande av en intressekassa, bildad genom regelbundna tillskott från båda parterna och förvaltd under offentlig kontroll. Det häri genom bildade kapitalet skulle stå till lantarbetarens förfogande, antingen då han av ålder avginge ur tjänst eller då han såge sig i tillfälle att anskaffa

ett eget hem. Skulle han av andra skäl avgå ur tjänst, skulle alltid den insats, arbetaren själv gjort, stå till hans eller hans rättsinnehavares förfogande, under det att de av arbetsgivaren gjorda tillskotten skulle tillföras intressekassan och öka dess fonder och därmed dess ekonomiska styrka.

Motionärernas förslag kan alltså sägas bygga på ungefär samma princip, som ligger till grund för livränte- och kapitalförsäkringsverksamheten.

De över förslaget avgivna yttrandena ställa sig avvisande till detsamma. Sålunda synes Svenska lantarbetarförbundet hålla före, att förslaget blott kan betraktas som ett surrogat för en önskvärd bättre löneställning för arbetare, "vilket visserligen för tillfället kan hjälpligt tjäna som ersättning, men som dock för framtiden saknar betydelse".

Svenska lantarbetsgivarnes centralförening säger sig betvivla möjligheten att erhålla arbetarnas medverkan till förslagens realiserande och anför som ett belägg för denna mening ett misslyckat försök att intressera medlemmarna i Sveriges lantbrukstjänstemannaförening för anslutning till en särskilt för dem och genom deras egen organisations medverkan bildad pensionskassa.

Svenska sparbanksföreningens styrelse slutligen, som också betvivlar möjligheten av tillräcklig anslutning till intressekassan, uppehåller sig särskilt vid de tekniska svårigheter, som skulle vara förenade med den föreslagna kassans arbete, och vänder sig med styrka mot tillskapande av en ny central organisation för uppsamling av sparmedel och ett därav enligt föreningens mening följande "nytt centralt statligt organ för fondförvaltning".

Utskottet inser visserligen, att stora svårigheter måste möta vid försök att realisera motionärernas önskemål, men anser att detta ingalunda är skäl nog att utan vidare avvisa desamma. Syftet att på bästa sätt organisera de resurser, som kunna stå jordbruksnäringen till buds för att sörja för sina arbetares ålderdom och särskilt att på något sätt möjliggöra för dem, som önska förvärva eget hem, att ej behöva börja helt utan egna medel, är alltför stort för att få falla för invändningarna mot det här framlagda förslaget.

Utskottet anser nämligen, att den utformning motionärerna givit sin idé endast är att betrakta som ett uppslag för fortsatta undersökningar, och att de anmärkningar, som kunna riktas mot den föreslagna intressekassan, icke drabba de önskemål, för vilka motionen får anses vara en tolk. Det visar sig också att redan den diskussion, som motionen hittills framkallat, burit fram bland annat ett nytt uppslag, som torde vara väl värt att närmare undersökas, i det sparbanksföreningen som ett tillägg till sitt ovanberörda yttrande anför:

"Det skulle kunna tänkas, att på privat väg erfarenhet skulle kunna vinnas om möjligheten att realisera förslaget, nämligen därigenom att sparbank inom orten eller en större, ledande bank inom länet omhändertog idéen och sökte sätta densamma i funktion. Det torde ej vara uteslutet, att vederbörande sparbank skulle vilja lämna sin medverkan, och sparbanksföreningens styrelse är icke ovillig att söka åstadkomma en sådan anordning, om själva idéen anses bärande."

Då enligt utskottets mening den invändningen mot motionärernas förslag, att detsamma kräver tillkomsten av en ny, vidlyftig ekonomisk organisation, icke kan fränkännas betydelse, måste det uppslag, som från sparbanksföreningen sålunda framförts, förtjäna särskild uppmärksamhet. Detsamma hänvisar nämligen till utnyttjande av redan befintliga ekonomiska organ, nämligen sparbankerna, och ställer i utsikt en medverkan från dessas sida, vilken är så mycket värdefullare som densamma torde kunna tjäna icke endast här berörda parters utan även sparbankernas egna intressen. Det har inom utskottet framförts den tanken, att möjlighet kunde skapas för de olika ortssparbankerna att vid sidan av sina äldre typer för räkning med allmänheten öppna nya sådana, som tillgodosåge den form av insättningar, och beträffande dessa garanterade den form av förvaltning och de utbetalningsbestämmelser, som överensstämde med motionärernas syften.

Utformningen av detta uppslag kan ej ske förrän efter utredning, och med hänsyn till dess vikt och den återverkan, densamma kan tänkas få bland annat på sparbankslagstiftningen, synes utredningen böra ske under Kungl. Maj:ts ledning, och då den bör anknyta till övriga statliga åtgärder till jordbruksnäringens fromma, synes den lämpligen kunna uppdragas åt den s. k. jordbruksutredningen.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa, att första kammaren för sin del måtte besluta, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om utredning rörande inrättande av lämplig organisation med syfte att genom ömsesidiga frivilliga insatser av arbetsgivare och arbetare underlätta jordbruksarbetares övergång till självständiga brukare och främja deras sparverksamhet för ålderdomen.

Vad utskottet sålunda hemställt, bifölls av första kammaren.

*Första kam-
marens beslut.*

Första kammarens beslut har därefter delgivits andra kammaren, som hänvisat ärendet till sitt fjärde tillfälliga utskott.

Över motionen II: 375 har utskottet tidigare avgivit följande utlåtande:

Den i förevarande motion framlagda tanken, att lantarbetare och deras arbetsgivare skulle i samförstånd frivilligt gå in för åtgärder i syfte att antingen underlätta de förras övergång till självständiga brukare eller ock åt dem skapa ett sparat kapital, avsett att tillgripas då arbets- och förvärvsförmåga avtaga, är enligt utskottets mening värt allt erkännande. En nödvändig förutsättning för att denna tanke skall kunna förverkligas är dock, att den omfattas med intresse av de därav berörda parterna, men att döma av de yttranden, som avgivits över motionen av Svenska lantarbetareförbundet och Svenska lantarbetsgivarnas centralförening, de enda på området existerande organisationerna, föreligger icke från någondera sidan något dylikt intresse. Mot de avgivna yttrandena kan visserligen resas den invändningen, att de nämnda organisationerna endast omfatta en del av samtliga lantarbetare resp. lantarbetsgivare,

*Andra kam-
marens fjärde
tillfälliga ut-
skotts utlä-
tande nr 9.*

men utskottet anser sig dock det oaktat kunna utgå ifrån, att åtminstone för närvarande någon nämnvärd samling icke skulle kunna åstadkommas kring den i motionen framlagda planen. Därtill torde såväl arbetarnas löner som företagarnas ekonomiska utbyte av näringen vara allt för små, ty givet är, att planen icke kan realiseras utan en under nuvarande förhållanden ganska kännbar ekonomisk uppoffring från båda parternas sida.

Om mot utskottets förmodan något större intresse verkligen skulle förefinnas för planens förverkligande, torde för övrigt möjlighet föreligga att realisera densamma i mindre skala på sätt sparbanksföreningens styrelse anvisat i sistå stycket av sitt i ärendet avgivna yttrande. Först sedan dylikt intresse på där angivet eller på annat påtagligt sätt manifesterats, kan det enligt utskottets mening finnas anledning för riksdagen att till prövning upptaga frågan om åtgärder från statsmakternas sida i syfte att reglera och stödja verksamheten.

Utskottet får därför, under återopande av det anförda, hemställa, att förvarande motion icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Till detta utlåtande var fogad en reservation av samma lydelse som första kammarens andra tillfälliga utskotts ovan återgivna utlåtande i ämnet.

*Andra kam-
marens beslut.*

Vid föredragning av fjärde tillfälliga utskottets utlåtande, nr 9, beslöt emellertid kammaren att återförvisa ärendet till utskottet, enär frågan på grund av det av första kammaren fattade beslutet ansågs böra ånyo behandlas av utskottet.

Utskottet.

Samtliga de skäl, som lagts till grund för första kammarens beslut i ämnet, hava, såsom framgår av den till utskottets utlåtande, nr 9, fogade reservationen, prövats redan vid utskottets föregående behandling av frågan men icke ansetts tillräckligt bärande för att motivera en framställning till Kungl. Maj:t i motionernas syfte. Utskottet får därför under återopande av sitt tidigare avgivna utlåtande, nr 9, i ämnet hemställa,

att motionen II: 375 icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda, samt

att andra kammaren sålunda icke måtte biträda första kammarens i ärendet fattade beslut.

Stockholm den 30 maj 1930.

På utskottets vägnar:

ELOF LINDBERG.

Närvarande: herrar *Lindberg, Sandberg, Wachtmeister, Andersson* i Löbbo och *Nordkvist, fru Nordgren* samt herrar *Svensson* i Högsjöhult, *Waldem, Vougt* och *Ljung*.

Reservation

av herrar *Nordkvist* och *Ljung*, vilka ansett, att utskottet, med instämmande i vad första kammarens andra tillfälliga utskott anfört, bort hemställa,

att andra kammaren måtte biträda första kammaren i ärendet
fattade beslut samt

att motionen II: 375 härigenom måtte anses besvarad.
